

USTEC·STEs

Intersindical Alternativa de Catalunya (IAC)

www.sindicat.net

Franqueig
concertat
02/444

Número 511

Eina sindical Secretaria de la Dona

A photograph of a woman with short blonde hair, wearing a light-colored coat, pushing a metal shopping cart through a supermarket aisle. The cart is filled with various items, including a large bag of laundry. The background shows shelves stocked with products and a pillar with the number '7'. The entire image is tinted with a purple hue.

Davant la violència a les fronteres

Ofensiva i organització feminista

Editorial

LA MIGRACIÓ DE LES DONES TÉ UNA TERRIBLE DOBLE VESSANT: SER DONA I SER MIGRANT

Durant 50 anys, les dones, a nivell mundial, han representat només el 2% de les migracions. Així doncs, generalment, el moviment migratori els feien els homes.

El procés habitual amb els migrants homes era que, quan aquests ja estaven mínimament instal·lats, migrava la resta de la família. És el que ara coneixem com a "reagrupament familiar".

És per aquest motiu que dins l'imaginari col·lectiu es tendeix a pensar que són majoritàriament els homes els qui emigren.

Ara bé, en aquests moments les dones migrants que creuen fronteres representen quasi la meitat del total mundial de migrants i són més nombroses que els homes migrants als països desenvolupats.

Com expliquem aquest canvi de flux migratori?

En primer lloc, l'exclusió social de les dones en els seus països d'origen és un punt clau per explicar per què s'organitza aquesta fugida originada per diferents causes tant en dones, com en nenes i nens. Podem citar les lleis patriarcals i la manca de reconeixement de la diversitat afectivo-sexual, la voluntat d'escapar de les violències i la mort en les seves comunitats d'origen com algunes d'aquestes causes. En definitiva, les causes són econòmiques, socials i criminals.

Durant el trajecte que han de transitar fins al seu destí es troben amb un seguit de vulnerabilitats i riscos derivats de l'aïllament, la discriminació i l'exclusió, i que habitualment les fan patir les mateixes desigualtats associades al seu gènere que ja patien al lloc d'origen.

Sovint es veuen immerses en una cadena de violències masclistes de les quals són objecte per la seva condició específica de dones, que suposen una violació contínua dels seus drets humans fonamentals i que molt sovint desemboquen en una de les seves formes més cruentes: la violència sexual.

Com a concepte, podem definir la violència sexual que pateixen les dones en trànsit com a tot acte o agressió, tant físic com simbòlic, que va dirigit contra la sexualitat, la identitat i el cos de la dona migrant, i que aquesta interpreta i sent com a tal.

La violència sexual es perpetra amb més impunitat en contextos socials profundament patriarcals en els quals es generalitza una visió cosificada de les dones sense la menor censura social. El fet d'objectualitzar la dona la converteix en un ésser utilitzable i, com a tal, violable.

Així, el concepte capitalista de propietat privada i la ideologia patriarcal s'alien perversament per reva- lendar constantment la subordinació i la dominació femenina mitjançant el control i l'accés forçat i no consensuat al seu cos, que s'accentua en el cas de la violència sexual contra les dones migrants en una situació de frontera o en zones de trànsit migratori.

De vegades, a més a més, la violació s'utilitza com una forma d'humiliar i atemorir tant altres dones com els mateixos homes que les acompanyen, ja que, en moltes cultures i societats les agressions sexuals són interpretades com a atacs contra l'honor masculí o fins i tot contra el de tota la comunitat a la qual pertany la víctima.

Una altra cara de la cosificació i mercantilització del cos femení durant el transcurs del viatge migratori té relació amb la utilització del sexe com a estratègia de supervivència. D'aquesta forma, algunes dones migrants utilitzen el seu cos com a moneda de canvi o com a bitllet cap al país de destí i ofereixen favors sexuals a canvi de protecció, aliments, ajuda o per evitar controls policials, assalts o violacions col·lectives, entre altres obstacles.

Què defineix específicament l'abús sexual que pateixen les dones en trànsit? Considerarem dues característiques:

La violació sexual és en ella mateixa una característica intrínseca de la migració femenina que es produeix sistemàticament en moltes àrees frontereres del planeta i que no per greu deixa d'assumir-se com un fet inevitable que forma part de l'itinerari.

D'altra banda, d'aquesta idea d'inevitabilitat en sorgeix precisament el concepte de desesperança apresada que podem descriure com "un estat de resignació en el qual les dones víctimes de violència es donen per vençudes" i acaben assumint les agressions com un càstig i un destí ineludibles.

Per acabar, cal tenir en compte, també, que les conseqüències d'aquestes violències són emocionals i psicològiques, però també físiques, i afecten la salut sexual i reproductiva. La violència sexual augmenta exponencialment el risc de contraure malalties.

La manca de justícia i seguretat per a les dones migrants fa que puguem parlar directament de violència institucional. La indiferència, discriminació i inoperància de les administracions envers elles les situa en seriosos estats de vulnerabilitat i deixa desemparades milions de dones que emprenen llargs viatges a la recerca d'una millora de les seves vides i les de les seves famílies.

Que aquest 25 de novembre sigui un crit contra aquestes violències que pateixen com a conseqüència de l'aliança entre el capitalisme, el patriarcat i el racisme.

Hem triat aquest tema de l'editorial en tant que és un tema fonamental de tractar al si del moviment feminista, en el qual participem activament.

A continuació us fem 4 propostes didàctiques per a l'etapa de primària per a diferents edats: EI, CI, CM, CS i al final fem difusió d'una associació que pensem que aporta una sèrie de continguts susceptibles de ser treballats per a l'etapa de secundària.

Esperem que les activitats proposades us siguin interessants, atractives i útils!

Títol de l'activitat	Aquestes activitats s'inclouen dins de la UD: D'on venim?	Àrees que afecta	Descoberta d'un mateix i dels altres Descoberta de l'entorn Comunicació i llenguatges
Objectiu	Conèixer la situació dels refugiats	Sessió/ns	Sessió 1: 30' Sessió 2: Desdoblament del grup sessions de 45' Sessió 3: 25-30''
Nivell	EI 5 anys	Organització de l'alumnat	Gran i 1/2 Grup

Descripció de la sessió 1

Asseguts a la rotllana, la mestra presenta el conte "Refugiada. L'odissea d'una família", de Teresa Julià i Anna Gordillo (Editorial La Galera). Explica el conte amb entonacions diverses per captar l'atenció dels infants i mostrant les il·lustracions anirà comentant què li deu passar a la família del conte. Després els animarem a compartir què els provoca, com pensen que es deu sentir la protagonista del conte...

Descripció de la sessió 2

Anem a l'ambient d'art i tornem a mirar i explicar el conte de la refugiada. Donem als infants una còpia de la portada amb blanc i negre titulada refugiada i els demanem que pintin el fons del color que vulguin i què pensin com podria continuar el títol i que ho escriguin en una bafarada. Refugiada_____

Descripció de la sessió 3

Ens trobem tots plegats al passadís. Observem una a una les làmines i la mestra farà el recull d'allò que vagin dient els infants i ho posarà en un lloc visible.

TESSA JULIÀ DINARÈS - ANNA GORDILLO

refugiada

LA ODISEA DE UNA FAMILIA

Títol de l'activitat	Com se senten? Com ens sentim?	Àrees que afecta	Àmbit de coneixement del medi Àmbit artístic Àmbit lingüístic Àmbit educació en valors Àmbit digital
Objectiu	Sensibilitzar-se sobre la situació de les persones refugiades. Adonar-se de les dificultats, fomentant els valors de l'empatia i la solidaritat. Construir paraules i frases Llegir i entendre un text Observar l'entorn	Sessió/ns	Dues o tres sessions
Nivell	Cicle inicial	Organització de l'alumnat	Grup reduït i grups de 4 per la sessió

Descripció de la sessió 1

Coneixements previs: la mestra posa el nom REFUGIATS a la pissarra i pregunta als infants, hi penja imatges i demana si les han vist i què en saben. Mostra un diari, una revista que parli del tema, els observem i parlem.

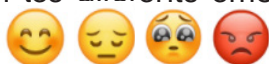
Tot seguit presenta el conte "La Llave", d'Angèle Delaunois i Christine Delezenne Lóguez, que el pot llegir la mestra, ho podem il·lustrar, llegir entre tots els infants, el podem presentar mitjançant pantalla, etc.

Formulem les següents preguntes:

- Quins són els personatges d'aquest conte?
- On viuen?
- Són feliços?
- Què esperen?
- Què fan les dones? Podem reflexionar sobre el paper de la dona, la dona que tot i no anar a la guerra viu en un camp de refugiats, subsistint i educant a la família.
- Quines són les maneres de viure i sobreviure?

Tots alhora podem reflexionar sobre les pèrdues i el dolor; l'esperança i les il·lusions de viure en un altre país que ens pogués acollir si ens trobéssim en la mateixa situació que els protagonistes.

Haurem elaborat una fitxa on tenim les diferents emoticones de les emocions. Les fitxes són les il·lustracions del conte amb vinyetes.

La mestra explica que hauran de reflexionar sobre les emocions dels personatges de cada vinyeta i posar les emoticones que creguin que són adients i també els posarem nom. Ex: por, tristesa, alegria....

Amb els infants de segon, construirem frases.

Podem treballar el material amb els infants prèviament: vinyetes i emoticones i la construcció de les paraules i les frases.

Es proposa que els alumnes expliquin el conte als pares i que parlin sobre el tema

Descripció de la sessió 2

La mestra recorda el conte que vam treballar en la sessió anterior, mostra les vinyetes de tots els infants amb les emoticones, també les paraules identificatives i les frases.

Demana als infants com podríem ajudar a les famílies que es troben en la mateixa situació que les del conte, i se'ls demana que facin un dibuix on es mostrin aquestes accions.

Posteriorment, es pot fer un mural amb el nom del conte, les vinyetes amb els dibuixos del conte, les emoticones, les frases i paraules que l'identifiquen.

En acabar, demana a tots els infants que facin una autoavaluació sobre les dues sessions.

Valora el teu treball amb les següents preguntes i emoticones: 😊 😞 😭 😡

1. He conegut alguns motius que obliguen les persones a fugir d'un país en guerra.
2. He entès alguns problemes que tenen els nens refugiats. He reflexionat sobre com es deuen sentir els infants refugiats i com puc acollir-los.
4. He participat amb interès en el treball en equip.
5. M'ha agradat l'activitat.

Avaluació:

Observació directa: la mestra observa els resultats.

Títol de l'activitat	De què parlem quan parlem de doble discriminació?	Àrees que afecta	Àmbit de coneixement del medi. Àmbit artístic Àmbit lingüístic Àmbit educació en valors. Àmbit digital
Objectiu	Reflexionar al voltant del concepte de "doble discriminació".	Sessió/ns	Dues o tres sessions
Nivell	Cicle Mitjà	Organització de l'alumnat	Individual, Grup reduït i grups de 4 per a la sessió i gran grup.

Descripció de la sessió 1

Per dur a terme aquestes activitats entenem que l'alumnat ja ha consolidat el concepte de "discriminació" i de "persona migrant" en sessions anteriors.

Comentari de text per petits grups del text següent:

*La proporció de dones migrants no ha experimentat canvis importants durant els darrers 60 anys. Tot i això, cada cop són més les dones migrants que emigren de forma independent per treballar, rebre educació o com a caps de família. Tot i aquests avenços, és possible que les dones migrants segueixin patint una major discriminació, **siguin més vulnerables als maltractaments i experimentin una doble discriminació al seu país de destí, en comparació amb els homes migrants, pel fet de ser dones i migrants.** Tot i així, els homes migrants també estan exposats a vulnerabilitats als processos migratoris. (Extret del portal de dades mundials sobre migració).*

Contestant aquesta guia de preguntes:

- Per què en aquest text s'afirma que les dones són més vulnerables?
- Què deuen voler dir quan parlen de la doble discriminació?

Posem en comú al gran grup quines han estat les respostes a aquestes preguntes.

Visualització del vídeo següent en el qual una dona narra en primera persona la seva experiència com a migrant. Del minut 00:00 al minut 03:27.

A posteriori de la visualització, treballem amb aquest vídeo:

A títol individual escriuen al seu quadern personal què els fa sentir aquest relat d'aquesta dona: Què ens ha sorprès? Què ens ha fet sentir? Quines paraules no hem entès? Vols dir quelcom més?

Descripció de la sessió 2

Reprenem els textos de la sessió 1 que van generar ells en relació amb el vídeo i fem una llista de respostes pel que fa a les preguntes plantejades.

Reflexionar sobre quines són les situacions de vulnerabilitat que s'imaginen que pot generar aquesta situació que aquesta dona ha exposat al vídeo.

Visualització d'aquest altre vídeo:

En grups debatem sobre això: el que descriu la persona del vídeo ho havíem previst? Eren algunes de les nostres hipòtesis?

Ens posarem per grups i farem una llista de propostes que poguessin millorar la situació d'aquestes dones.

Avaluació i conclusions:

1. Observació directa per part de la docent.
2. Al quadern d'aprenentatge fer una autoavaluació:
 - Quines paraules he conegut fent aquestes activitats?
 - Quines emocions he sentit? Ha estat fàcil posar-me al lloc de les dones que hem sentit?
 - Sabria explicar què és la doble discriminació a una altra persona?

Títol de l'activitat	Activitats de la UD: "viure en la pell de les refugiades"	Àrees que afecta	Coneixement del medi social i cultural Educació en valors Àmbit comunicació i llenguatge Àmbit artístic
Objectiu	Aprendre dels processos migratoris i aportar cooperació i resolució envers aquestes dificultats. Empatia i conscienciació de l'estat mental i físic de les refugiades.	Sessió/ns	2 sessions principals de 50 minuts. De les dues sessions principals se'n deriven una segona part d'aprofundiment i complement
Nivell	CS	Organització de l'alumnat	En gran grup En petit grup

Descripció de la sessió 1

A l'àrea de medi social i aprofitant que a classe de 6è ja hem treballat els processos migratoris, entrarem a fons sobre la vida de les dones i nenes refugiades. Ho farem a través del llibre "Femení plural" de Mireia González i Rosa M. Giralt. És un llibre que visiona les realitats de les dones de diferents països. Un ventall ampli a mode d'entrevista. Amb unes circumstàncies personals plenes de relats i vivències de superació en fugir del país d'origen i anar a un altre país.

Els expliquem alguna història i per grups també en narren alguna més. El denominador comú d'aquestes històries és el patiment i les agressions per fugir de guerres, conflictes polítics, màfies, pobresa. Després dels relats, obrirem un debat sobre les històries explicades.

La segona part de la sessió seria, per grups, escollir un sobre. Seran els mateixos grups que ja hi havia. Aquest és un treball previ fet per l'equip docent i que hem fet amb mares que volen explicar com han viscut la seva història de superació quan van ser refugiades. A partir del petit relat que hi ha escrit al sobre buscaran informació sobre el que han passat, tipus violència, sobre el país, etc. i en una propera sessió ho exposaran en una làmina i així quedarà com a contingut d'aula expositiu i divulgatiu.

La part comuna que desenvoluparem entre tot el grup-classe:

- Identificar quines necessitats són necessàries per poder viure amb dignitat.
- Identificar a través dels casos exposats. Els motius que porten a les dones-nenes a ser refugiades i a fugir del seu país (des que surten a la frontera i al nou país).
- Diferenciació i canvis que hi veuen si els que fugen són homes. Quines dificultats afegides hi ha amb les dones.

Identificar les dones "refugiades" amb les violacions de drets humans, sigui quina sigui la seva persecució. És un dels principals motius del èxode i fa que moltes famílies abandonin les seves llars i busquin refugi a altres països.

Descripció de la sessió 2

En aquesta sessió tractarem per què es dona la vulneració de drets fonamentals de caràcter civil, polític, econòmic i social. També coneixeran el tema més a fons i de forma global.

I arribarem a la part més "confortable" i reflexió sobre els beneficis que té poder accedir a l'educació en trobar-se en una situació de desplaçament i/o refugi per persecució política, social o religiosa.

Els farem veure que l'escola es converteix en un lloc segur i en un ambient positiu on recuperar l'esperança i l'estabilitat emocional, i promourem l'empatia amb aquestes situacions.

En tractar les violències que queden més ocultes que poden patir les refugiades, ens centrarem en les que comporten desigualtats i dificultats: de poder, d'oportunitats, d'accés a recursos naturals, a l'educació, als serveis mèdics i a la cultura.

La idea de treball és per grups i és fer un ideari per presentar en forma de carta de proposta de millora a l'Ajuntament del poble de l'escola. Les propostes per a una campanya per les refugiades. Buscarem per consens el projecte més escaient. Els suggerim des d'una campanya informativa d'allò que han fet els alumnes de CS o recollida de firmes o el que se'ls pugui acudir.

Avaluació

Han de comprendre que, quan no es poden satisfer unes necessitats bàsiques per viure, és quan la població ha d'anar a un altre país a buscar refugi, ja que la seva vida transcorre enmig de la violència.

Valorarem per avaluar :

- Els coneixements previs dels alumnes.
- L'empatia i col·laboració envers el tema.
- Avaluació i auto avaluació del que han après fent les activitats de la temàtica sobre les refugiades.

Per a secundària volem recolzar i fer ressó de l'associació Irídia, que té molt de material susceptible de ser treballat relacionat amb aquest tema:

